

VVP-advies betreffende het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering inzake de wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de energiehuisen.

1. Situering

Op 4 juli 2018 werd de VVP in kennis gesteld van de adviesvraag betreffende **“het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de energiehuisen”**. De VVP verleende eind augustus 2017 reeds advies bij **“het besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft de energiehuisen en de energieleningen”**. Op dat moment was er ook sprake van een wijziging van de taakstelling van de energiehuisen. Enkele politieke en ambtelijke overlegmomenten hebben in de periode nadien plaatsgevonden.

Het laatste ambtelijke overleg in aanwezigheid van de VVP op Vlaams niveau met betrekking tot de wijziging van de taakstelling van de energiehuisen dateert van april 2017. De VVP bezorgde op dit overleg een ambtelijke nota aan het VEA waarbij de taakstelling en sterktes van de provinciale werking en meer specifiek de provinciale steunpunten duurzaam bouwen werden uitgelicht.

De VVP betreurt het dat er geen grondiger overleg heeft plaatsgevonden met alle actoren ter voorbereiding op dit ontwerp van besluit. De VVP stelt het echter wel op prijs dat wij voor dit voorontwerp van besluit alsnog om advies worden gevraagd. De VVP hoopt dan ook dat de Vlaamse Regering opvolging zal geven aan het advies bij de verdere uitwerking van het besluit.

2. Advisering

Na het lezen van het voorontwerp van besluit en de bijhorende nota aan de Vlaamse Regering wenst de VVP haar visie te geven over de nieuwe taakstelling van de energiehuisen, zoals opgenomen in artikel 8 en 12 van het ontwerp van besluit.

De bovenlokale coördinerende rol (in artikel 8 en 12 van het ontwerpbesluit) die van de energiehuisen wordt verwacht staat in directe concurrentie met de taakstelling en de activiteiten van de provinciebesturen. Het provinciale woonbeleid (coördinatie en ondersteuning) en het provinciale klimaat- en energiebeleid (woningrenovatie, samenaankoop, ...) zijn immers twee belangrijke grondgebonden bevoegdheden van het provinciaal beleidsniveau. De provinciebesturen, via onder andere de provinciale steunpunten duurzaam wonen en bouwen, voeren nu reeds in grote mate alle taken (zie bijlage) uit die werden opgenomen in het ontwerp van besluit. Zowel uit het basis-, het aanvullend als het vernieuwend pakket. De provinciebesturen en de provinciale steunpunten duurzaam wonen en bouwen werken hiervoor nu reeds nauw samen met de lokale besturen en Vlaamse overheid.

Tevens zijn de vooropgestelde taken in het besluit grotendeels nieuw voor de energiehuizen. De VVP acht het dan ook niet wenselijk om hen deze taken toe te kennen. Het is erg onduidelijk of zij dit uitgebreide aanbod kunnen ontwikkelen en welke problemen dit allemaal met zich mee zal brengen. De verrommeling zal alleen maar verder toenemen. De energiehuizen zijn bovendien uiteenlopend van grootte en van organisatievorm. Er mag tevens verwacht worden dat door het dalend aantal leningdossiers de kleine energiehuizen zullen stoppen.

Bovendien kennen de provinciebesturen en meer specifiek de steunpunten duurzaam wonen en bouwen de lokale actoren, zoals de bouwsector door en door. Door de jaren heen bouwden zij met hen een vertrouwensrelatie op. Het is maar de vraag of de energiehuizen die in gespreide slagorde opereren “niet als een hond in het kegelspel” zullen beschouwd worden door de bouwsector en andere actoren.

De nieuwe taakstelling van de energiehuizen overlapt niet enkel met de provinciale werking, maar ook met de werking van andere actoren die reeds “aanvullende” of het vernieuwende” activiteiten ontwikkelen en uitvoeren. Dat geldt bijvoorbeeld voor alle initiatieven inzake wonen (gemeentelijke en intergemeentelijke woonloketten en wooninfopunten¹, buurtwerkingen, ...). Bijkomend zou men zich de vraag kunnen stellen of men hier ook niet in concurrentie gaat met private ondernemers.

De provinciale steunpunten duurzaam wonen en bouwen worden door de Vlaamse overheid gesteund om hun werking uit te bouwen en een coördinerende rol op zich te nemen. Het “nieuwe” en tevens “gesubsidieerde” aanbod van de energiehuizen kan dus zeker niet als “uniek” worden beschouwd. Door deze nieuwe opdracht aan de energiehuizen te geven, lijkt het voor de VVP alsof men het bestaand aanbod en initiatieven van andere provinciebesturen en andere organisaties niet erkend en uitholt.

De VVP pleit voor een verregaande samenwerking en afstemming op en met het provinciaal bestuursniveau. Waar er reeds een intensieve samenwerking bestaat, onder meer in de provincie Limburg, is men erg tevreden over de gezamenlijke werking. De VVP vraagt dan ook aan de Vlaamse Regering om de bestaande netwerken en samenwerkingsverbanden niet te verstoren door nu de uitdrukkelijke opdracht te geven aan de energiehuizen om op een geforceerde manier de coördinatie met andere actoren te gaan organiseren.

Met de toekenning van deze taakstelling in artikel 8 en 12 van het ontwerpbesluit treden de energiehuizen immers zeer sterk op het terrein van de provinciebesturen en in het bijzonder de steunpunten duurzaam wonen en bouwen. De provinciebesturen vragen om hun rol te erkennen zodoende dat zij deze grondgebonden bevoegdheden naar behoren kunnen uitvoeren. De provinciebesturen willen immers hun volle verantwoordelijkheid nemen voor een sterk en uniform aanbod voor alle burgers inzake duurzaam bouwen en wonen. De klimaatuitdagingen zijn immers dermate groot dat er grote inspanningen nodig zijn om het huidige woningbestand versneld energiezuinig te maken.

¹ <https://www.wonenvlaanderen.be/lokaal-woonbeleid/hulpmiddel-subsidies-voor-intergemeentelijke-samenwerkingsprojecten-lokaal>

De provinciebesturen zien voor de energiehuizen een meerwaarde in wat betreft hun huidige corebusiness, namelijk het verstrekken van kredieten en het begeleiden van de investeringen van een uitgebreide groep van (kwetsbare) doelgroepen en het geven van financieel advies (kredieten, leningen voor specifieke doelgroepen, premies). De energiehuizen kunnen in overleg met de andere actoren en onder coördinatie van het provinciebestuur een belangrijke bijdrage leveren aan het tot stand komen van een gelijkvormig aanbod voor elke burger in alle Vlaamse gemeenten. De VVP hoopt dan ook dat er met haar opmerkingen en suggesties rekening wordt gehouden.

3. Bijlage – Steunpunten Duurzaam Wonen en Bouwen

1. Wie zijn de steunpunten duurzaam wonen en bouwen ?

- Antwerpen: Kamp C (Autonoom Provinciebedrijf)
- Limburg: Dubolimburg (vzw met steun van de provincie)
- Oost-Vlaanderen: Provincie in samenwerking met kennispartner MAW
- Vlaams-Brabant: Provincie in samenwerking met kennispartner Dialoog
- West-Vlaanderen: Provincie in samenwerking met kennispartner Basbouwen

De provinciale steunpunten duurzaam wonen en bouwen zijn een gezamenlijk initiatief van de 5 Vlaamse provincies en het Vlaams Gewest. De steunpunten worden deels gefinancierd door de Vlaamse overheid. De inhoudelijke taakstelling en de financiële ondersteuning van deze steunpunten is vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst tussen het Vlaams Gewest en de 5 provinciebesturen. De huidige overeenkomst loopt tot 2019.

2. Hoe werken de steunpunten duurzaam wonen en bouwen?

De 5 steunpunten werken gebiedsdekkend voor hun provincie en hebben een gelijklopend basisaanbod (zie verder). Er is 2-maandelijks een uitwisseling/overleg voorzien tussen de 5 steunpunten in samenwerking met een medewerker van het departement Kanselarij en Bestuur (Maarten van Leest). De doelstelling van dit overleg is om tot een optimale afstemming te komen met diverse relevante actoren (Vlaamse diensten en andere relevante actoren).

Via deze bovenbouw wordt gewaakt over een gemeenschappelijke visie en vindt onderlinge kennisuitwisseling en afstemming plaats. Ook wordt gezamenlijk gewerkt aan uniforme producten (bv. technische fiches bij het renovatieadvies, adviesverslag grotere projecten) en communicatiemateriaal (bv. brochure 'Slim Bouwen, levenslang comfort') en andere instrumenten (quickscan duurzame wijken). Dit bevordert een efficiënte en kwaliteitsvolle uitvoering van het aanbod. De duurzaamheidsmeters die zijn ontwikkeld door de Vlaamse overheid, vormen het referentiekader voor de werking van de steunpunten.

Naast dit Vlaams netwerk is er ook een provinciaal netwerk per steunpunt. Dit betreft vooreerst de steden en gemeenten met wie de provinciebesturen al sinds lang een goede samenwerking hebben. Eveneens met: Confederatie Bouw, Bouwunie, NAV, Eandis/Infrac, BBL, intercommunales, Gezinsbond, Energiesnoeiërs, kennisinstellingen, energiehuizen, (inter)gemeentelijke wooninfopunten, VLAKWA, VEA, diverse verenigingen Het onderhouden van dit netwerk is voor de steunpunten een blijvend aandachtspunt. Waar mogelijk (volgens beschikbaarheid middelen en personeel) wordt ingezet op nieuwe thema's op het werkveld (bv. renovatie appartementen, renovatiebegeleiding, duurzame wijken,...) of wordt ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen op Vlaams niveau (bv. burenpremie, luchtfoto's Eandis...).

3. Het aanbod van de steunpunten duurzaam wonen en bouwen

➤ Onafhankelijk en objectief advies op maat van particulieren

De steunpunten verlenen duurzaam bouwadvies voor zowel nieuwbouw als renovatie. De adviseurs van de steunpunten hebben een ingenieurs-of architectendiploma en beschikken over een degelijke technische kennis. De adviseurs worden op dit vlak ook permanent gevormd over de laatste ontwikkelingen en technieken

Bij de overgrote meerderheid van de adviezen gaat het om renovaties, waarbij in de meeste provincies een plaatsbezoek wordt gebracht. Na elk plaatsbezoek wordt er een uitgebreid adviesverslag opgemaakt met enerzijds een antwoord op de vraag van de klant. Anderzijds worden alle maatregelen opgenomen om op lange termijn tot een doorgedreven duurzame renovatie te komen. De integratie van dit stappenplan is een meerwaarde voor verbouwers. Op deze manier kan er gefaseerd gewerkt worden zonder toekomstige ingrepen te verhinderen en worden lock-ins vermeden.

De provinciale Steunpunten Duurzaam Wonen en Bouwen hebben er bewust voor gekozen om het renovatieadvies te enten op de 'Vlaamse Maatstaf voor Duurzaam Wonen en Bouwen. Deze maatstaf biedt een breder duurzaamheidsperspectief dan louter het energieaspect van de woning. Zo biedt de maatstaf ook houvast met betrekking tot waterverbruik, hemelwater, de afvalstromen en mobiliteit. Dit maakt een renovatieadvies een prima gelegenheid voor de klant om stil te staan bij het eigen duurzaam handelen en de woonkwaliteit die men nastreeft.

Vaak gaat het om ingrepen zoals het plaatsen van isolatie, nieuwe ramen of een verwarmingssysteem, die zonder vergunning of architect uitgevoerd kunnen worden en waarvoor geen plannen beschikbaar zijn. Indien voor bepaalde werken wel een architect is aangewezen, wordt dit door de adviseur duidelijk aangegeven. Er wordt ook steeds gewezen op het belang van een kwalitatieve uitvoering en doorverwezen naar lijsten van professionelen die door de sector ter beschikking gesteld worden.

Meerwaarde van het bouwadvies:

- Op maat van de particulier
- Op maat van de woning
- Biedt een totaalvisie
- Onafhankelijk
- Verruimt de blik
- Kwaliteit: gegeven door architecten of bouwkundig ingenieurs
- Gesteund door een verslag en/of inhoudelijke fiches over de besproken thema's die de aanvrager achteraf ontvangt

Daarnaast wordt door de steunpunten ingezet op diverse (samenwerkings)projecten gericht op renovatie van woningen voor particulieren. Ondertussen hebben de provincies ook ruime ervaring met het opzetten van collectieve renovatieprojecten aan de hand van verschillende methodieken (o.a. gevel en woningthermografie, wijkniveau of naar specifieke doelgroepen (proefproject subsidieretentie, financiële en renovatiebegeleidingen bij noodbewoners) onder andere in het kader van de burenpremie.

➤ **Ondersteuning en advisering van lokale overheden en andere organisaties**

- Advies en ondersteuning van projecten op gebouw- of wijkniveau van publieke of semi-publieke actoren
- Advies bij concrete (ver-)bouwprojecten:

De steunpunten begeleiden gemeenten of andere actoren bij het verduurzamen van hun geplande bouwprojecten (nieuwbouw, renovatie). Daarnaast adviseren de steunpunten ook bij grotere wijkprojecten, projecten van collectieve wijkrenovatie of van nieuwe woonvormen (keuze maatregelen, informeren bewoners enzovoort).

Er werd voor het VEA ook een specifiek traject opgezet voor het stimuleren en adviseren van gemeenten tot het realiseren van BEN-gebouwen. In het kader van de samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid werd ook een samenwerking opgezet met het Team Vlaams Bouwmeester, met het oog op het bundelen van kennis en middelen en de inspanningen beter op elkaar af te stemmen zodat publieke opdrachtgevers maar ook ontwerpers ondersteund en gestimuleerd worden om op vlak van duurzaamheid steeds betere resultaten te boeken.

- Opleiding voor gemeenten en scholen:

Sommige steunpunten geven ook specifieke opleiding omtrent verduurzamen van overheidsgebouwen of andere relevante thema's.

- Ondersteuning sensibilisering door gemeenten:

De gemeenten worden ook ondersteund bij het sensibiliseren van hun inwoners: infosessies en workshops, aanbieden van promotiemateriaal aan gemeenten (brochures, affiches, folders, beursstand, roll-up banners, postkaarten enzovoort). Op vraag van gemeenten en intercommunales wordt via de provinciebesturen ook de nodige bijstand geleverd voor de organisatie van samenaankoopacties (beglazing, zonnepanelen, zonneboilers, condensatieketels, dakisolatie, ...)

- Ondersteuning lokale overheden bij de ondertekening van het Covenant of Mayors:

Heel wat gemeenten hebben de stap gezet voor het ondertekenen van het Covenant of Mayors. De provincies en/of de steunpunten voorzien voor deze gemeenten ondersteuning op diverse niveaus (zie hiervoor ook de fiches).

- Sommige steunpunten voorzien ook ondersteuning van scholen, vzw's,...
- Samenwerking met en ondersteuning van de bouwsector:

De steunpunten organiseren voor de bouwsector excursies, workshops, opleidingen of infosessies. Zij doen dit zoveel mogelijk in samenwerking met andere opleidingsverstrekkers/bouwsector. Zij proberen er op toe te zien dat ze de bestaande andere initiatieven niet beconcurreren, maar wel aanvullen.